

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет культурології
Кафедра менеджменту культури та соціальних технологій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти
Освітньо-професійна програма
«Менеджмент культури та соціальний маркетинг»
на тему: Державне та регіональне управління в сфері культури

Виконала: студентка бакалавратури
спеціальність 073
«Менеджмент» ПИЛИПЕНКО Юлія

Керівник: кандидат економічних наук
Доцент кафедри менеджменту
культури та соціальних технологій ГЕТЬМАН Лариса

Кваліфікаційна робота допущена до захисту
рішенням кафедри менеджменту культури та соціальних технологій
Протокол № ____ від « ____ » _____ 2022 р.

Завідувач кафедри _____ доц. ЦЕРКОВНИЙ Альберт

Харків 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ.....	5
1.1. Поняття та особливості державного та регіонального управління в сфері культури.....	5
1.2. Основні завдання та функції державного та регіонального управління в сфері культури.....	8
1.3. Інструменти державного та регіонального управління в сфері культури...9	
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У КУЛЬТУРНІЙ ГАЛУЗІ.....	15
2.1. Аналіз державної політики в сфері культури на сучасному етапі.....	15
2.2. Аналіз системи регіонального управління культурою в Україні.....	20
2.3. Оцінка ефективності діяльності державного та регіонального управління в сфері культури.....	24
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	28

ВСТУП

Актуальність дослідження. Державне та регіональне управління в цій сфері визначає культурну політику країни та регіонів, спрямовану на збереження та розвиток культурного доробку, підтримку художньої та культурної творчості, формування національної ідентичності, розвиток туризму та підвищення культурного рівня населення.

Зокрема, у контексті сучасної глобалізації та зростаючої конкуренції між країнами, культура стає ефективним інструментом, який може використовуватися для залучення інвестицій, розвитку туризму та підвищення конкурентоспроможності країни.

Крім того, у зв'язку зі стрімким розвитком технологій та зміною соціальних уявлень, культура постійно змінюється, тому потребує постійної підтримки та оновлення. Державне та регіональне управління в сфері культури відіграють важливу роль у забезпеченні розвитку та адаптації культури до змінюючихся умов, а також у підтримці та захисті культурних цінностей

Тому, дослідження теми "Державне та регіональне управління в сфері культури" є дуже важливим для розуміння та підвищення ефективності державного та регіонального управління в цій сфері, забезпечення сталого розвитку культури та підвищення культурного рівня населення.

Аналіз досліджень. Питання державного та регіонального управління в сфері культури є досить широким і досліджується різними науковцями, а також організаціями, які займаються культурними питаннями.

Існує значна кількість досліджень, присвячених державному та регіональному управлінню в сфері культури. Серед авторів можна назвати Ольгу Шевченко, Олександра Рудича, Ірину Лоскутову, Наталію Максименко, Ірину Шумейко та інших.

Нормативно-правова база вивчення даної теми включає Конституцію України, Закон про культуру, Закон про місцеве самоврядування, а також ряд постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, що регулюють питання державного та регіонального управління в сфері культури.

Об'єктом дослідження є система державного та регіонального управління культурою в Україні.

Предметом дослідження є правові, організаційні та фінансові аспекти управління культурою на державному та регіональному рівнях, зокрема нормативно-правова база, інституційні механізми, фінансування та контроль за виконанням культурних програм та проектів.

Метою дослідження є визначення ефективності державного та регіонального управління в сфері культури, а також виявлення проблем та розроблення пропозицій щодо їх вирішення.

Основними **завданнями** дослідження є:

- аналіз нормативно-правової бази управління культурою на державному та регіональному рівнях;
- оцінка фінансового забезпечення культурних заходів;
- вивчення практики управління культурними закладами на державному та регіональному рівнях;
- виявлення проблем у державному та регіональному управлінні культурою та розроблення пропозицій щодо їх вирішення.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

1.1. Поняття та особливості державного та регіонального управління в сфері культури

Культура є важливою складовою соціокультурного розвитку кожної країни та регіону. Держава відіграє важливу роль у забезпеченні розвитку культури в країні та її захисті. Державне та регіональне управління в сфері культури є складним процесом, який включає в себе низку інструментів, механізмів та методів, що спрямовані на формування культурної політики, забезпечення її реалізації та розвиток культурної інфраструктури.

Державне управління в сфері культури - це сукупність політичних, організаційних, правових та інституційних засобів, за допомогою яких держава забезпечує формування та розвиток культурного життя населення, збереження та розвиток культурної спадщини, підтримку та захист культурних цінностей [11, с.123].

Особливості державного управління в сфері культури:

1. Сприяння розвитку культурного життя населення: держава забезпечує доступ до культурних подій, заходів, фестивалів та інших культурних заходів, що сприяють підвищенню культурного рівня населення.

2. Збереження та розвиток культурної спадщини: держава забезпечує захист культурної спадщини, зокрема історичних пам'яток, музейних колекцій, архівних фондів, традицій та звичаїв.

3. Підтримка та захист культурних цінностей: держава забезпечує захист авторських прав, підтримку та розвиток культурних проектів та ініціатив.

4. Розвиток культурної індустрії: держава забезпечує підтримку та розвиток культурної індустрії, що включає театри, кіно, музику, танець, літературу, візуальне мистецтво та інші види культури.

5. Міжнародна співпраця в сфері культури: держава сприяє міжнародній співпраці в сфері культури, зокрема обміну культурними та мистецькими програмами, залученню іноземних артистів та фахівців [10, с.183].

Управління в сфері культури здійснюється на різних рівнях, що включає державний, регіональний та місцевий рівні.

Державне управління в сфері культури здійснюється на рівні Міністерства культури та інших відповідних державних органів, які забезпечують розробку та виконання державної політики в цій сфері. До їх функцій входить формування культурної стратегії держави, розробка та впровадження законодавчих актів, що регулюють діяльність в сфері культури, а також розподіл державних коштів на розвиток культури.

Регіональне управління в сфері культури забезпечує реалізацію державної політики в регіонах та здійснює контроль за діяльністю місцевих органів культури. Його функції включають розробку та виконання регіональної стратегії культурного розвитку, здійснення нагляду за станом культурної спадщини та культурних закладів у регіонах, підтримку місцевих культурних ініціатив.

Місьцеве управління в сфері культури забезпечує організацію культурного життя в конкретних місцевостях та здійснює контроль за роботою місцевих культурних закладів. Функції місцевого управління включають організацію культурних заходів, встановлення та регулювання діяльності місцевих культурних закладів, розвиток та підтримку місцевих культурних ініціатив.

Управління в сфері культури також залежить від співпраці з іншими галузями, таким як освіта, туризм, мистецтво та інші. Співпраця з іншими галузями дозволяє створити сприятливі умови для розвитку культурної сфери та забезпечити доступність культурних послуг для населення [2, с.120].

Однією з основних особливостей державного управління в сфері культури є сприяння розвитку культурного життя населення. Для того, щоб забезпечити доступ до культурних подій, заходів та фестивалів, держава здійснює ряд заходів.

По-перше, держава створює умови для організації культурних заходів. Для цього забезпечується фінансова підтримка з боку держави, створюються спеціальні програми та конкурси для фінансування проектів в галузі культури.

Також держава сприяє створенню та розвитку культурних центрів, театрів, музеїв, бібліотек, які забезпечують проведення культурних заходів.

По-друге, держава забезпечує доступність культурних заходів для населення. Для цього регулюються ціни на квитки, проводяться акції та розповсюджуються знижки для студентів, пенсіонерів та інших категорій громадян. Також проводяться безкоштовні культурні заходи та фестивалі, які стають доступними для більшої кількості людей.

По-третє, держава здійснює просвітницьку роботу з питань культури. Наприклад, проводяться лекції, майстер-класи, конференції, які сприяють розвитку культурного рівня населення та підвищенню культурної свідомості. Також забезпечується діяльність медіа та інформаційних ресурсів, які популяризують культуру та надають інформацію про культурні події та заходи.

Отже, сприяння розвитку культурного життя населення є важливою функцією державного управління.

Однією з особливостей державного управління в сфері культури є підтримка культурної спадщини. Збереження та розвиток культурної спадщини є важливим завданням для держави, оскільки вона має велике значення для ідентичності та національної свідомості. Для цього здійснюються заходи з охорони та відновлення культурних пам'яток, а також підтримка національних традицій та звичаїв [4, с.84].

Ще однією важливою особливістю державного управління в сфері культури є підтримка мистецької та культурної творчості. Держава надає підтримку для розвитку та просування мистецьких проєктів, а також забезпечує доступність культурних заходів для населення.

Також варто зазначити, що державне управління в сфері культури повинно бути ефективним та прозорим. Для цього важливо встановлювати чіткі механізми контролю та оцінки результативності діяльності управління, а також забезпечувати доступ до інформації про роботу органів культури.

Україна, як і багато інших країн, має свої особливості у державному управлінні в сфері культури. В Україні здійснюється реформування системи

культури з метою підвищення її ефективності та забезпечення доступності культурних послуг для населення. Для цього здійснюються заходи з модернізації законодавства, створення нових форм організації та фінансування культури, а також розвитку культурної інфраструктури.

1.2. Основні завдання та функції державного та регіонального управління в сфері культури.

Управління культурою є однією з ключових функцій держави та регіонів, що забезпечує створення сприятливих умов для розвитку культурного потенціалу суспільства та збереження його культурної спадщини. Державне та регіональне управління в сфері культури повинні виконувати ряд завдань та функцій, що мають на меті забезпечити ефективну організацію, планування, координацію та контроль за розвитком культурної сфери.

Основні завдання та функції державного та регіонального управління в сфері культури можна розглядати з двох підходів - функціонального та інституційного.

Завдання та функції державного управління в сфері культури:

- Фінансування культурних проектів та заходів. Держава надає фінансову підтримку на різних етапах культурного процесу, від створення творчого продукту до його презентації.
- Організація культурних заходів. Держава сприяє організації різноманітних культурних заходів, таких як концерти, фестивалі, виставки, театральні вистави тощо.
- Збереження та промоція культурної спадщини. Держава забезпечує збереження культурної спадщини та сприяє її промоції, в тому числі за допомогою музеїв, архівів та інших культурно-історичних закладів.
- Контроль за використанням культурних ресурсів. Держава здійснює контроль за використанням культурних ресурсів, що включає контроль за використанням та збереженням культурної спадщини, а також за використанням культурних просторів та ресурсів [6, с.34].

Завдання та функції регіонального управління в сфері культури:

- Розробка та реалізація регіональних культурних програм. Регіональне управління має за завдання розробляти та реалізовувати культурні програми для розвитку та просування культурної спадщини та мистецтва на своїй території.
- Організація та проведення регіональних культурних заходів. Регіональне управління має за завдання організовувати та проводити різноманітні культурні заходи на своїй території, такі як фестивалі, концерти, виставки, театральні вистави тощо.
- Фінансування культурних проектів на регіональному рівні. Регіональне управління забезпечує фінансову підтримку для культурних проектів та заходів на своїй території.
- Збереження та промоція регіональної культурної спадщини. Регіональне управління здійснює заходи зі збереження та промоції регіональної культурної спадщини, такі як створення музеїв, архівів, пам'яток архітектури та інших закладів.
- Контроль за використанням культурних ресурсів на регіональному рівні. Регіональне управління контролює використання культурних ресурсів на своїй території, зокрема використання культурної спадщини, культурних просторів та інших ресурсів.
- Сприяння розвитку мистецтва та культури на місцевому рівні. Регіональне управління сприяє розвитку мистецтва та культури на місцевому рівні, підтримуючи місцеві творчі колективи та ініціативи, а також забезпечуючи доступ до культурних заходів та заохочуючи участь у них.

1.3. Інструменти державного та регіонального управління в сфері культури

Управління в сфері культури є складним та багатовимірним процесом, для якого необхідні різноманітні інструменти та механізми. Державне та регіональне управління в сфері культури включає в себе широкий спектр заходів та

інструментів, які спрямовані на забезпечення ефективного функціонування культурної сфери в країні.

Серед інструментів державного та регіонального управління в сфері культури можна виділити законодавчу базу, програми та проекти, бюджетні асигнування, механізми підтримки культурних ініціатив та регулювання діяльності культурних закладів, зокрема. Кожен з цих інструментів має свою роль та важливість у забезпеченні ефективного розвитку культурної сфери та належного виконання функцій управління [10, с.94].

Інструменти державного та регіонального управління в сфері культури можуть бути різними і включають в себе такі:

✓ Законодавчі акти. Державні та регіональні законодавчі акти встановлюють правову базу для діяльності в галузі культури. Ці акти визначають основні засади державної політики в галузі культури, права та обов'язки суб'єктів культурної діяльності, процедури надання державних допомог та інших пільг.

✓ Бюджетні кошти. Держава та регіональні органи влади виділяють бюджетні кошти на розвиток культури, зокрема на фінансування культурних заходів, проектів, закладів, стипендій та інших форм підтримки.

✓ Державна реєстрація культурних закладів. Державна реєстрація культурних закладів є обов'язковою для їх діяльності. Реєстрація дозволяє забезпечити контроль за діяльністю закладів, забезпечити їх фінансування та отримання пільг.

✓ Конкурси та гранти. Державні та регіональні органи влади проводять конкурси та надають гранти на підтримку культурних проектів, ініціатив та закладів.

✓ Культурна дипломатія. Культурна дипломатія є важливим інструментом забезпечення міжнародного співробітництва в галузі культури. Держава та регіональні органи влади використовують культурну дипломатію для підтримки міжнародних культурних відносин, сприяння культурному обміну та просування культурних продуктів на зовнішніх ринках.

✓ Програми та стратегії. Державні та регіональні програми та стратегії в галузі культури визначають основні пріоритети та напрямки розвитку галузі на певний період часу. Ці документи визначають завдання, ресурси та інструменти для їх реалізації.

✓ Нормативно-правові акти. Нормативно-правові акти в галузі культури регулюють відносини між суб'єктами культурної діяльності, встановлюють права та обов'язки учасників процесу та забезпечують контроль за дотриманням правил та стандартів.

✓ Інформаційні ресурси. Держава та регіональні органи влади забезпечують доступ до інформації про культурні події, заклади, проекти та інші культурні заходи. Інформаційні ресурси можуть бути різними - від офіційних сайтів до соціальних мереж та мобільних додатків.

✓ Експертна оцінка. Держава та регіональні органи влади можуть залучати експертів для оцінки культурних проектів та ініціатив. Експертна оцінка допомагає визначити якість проекту та забезпечити його фінансування.

✓ Контроль та нагляд. Держава та регіональні органи влади забезпечують контроль та нагляд за діяльністю суб'єктів культурної діяльності. Контроль здійснюється з метою забезпечення дотримання правил, стандартів та законів в галузі культури [14, с.152].

Ці інструменти можуть бути використані окремо або в комбінації для забезпечення розвитку культури на державному та регіональному рівнях.

Інструменти державного та регіонального управління в сфері культури також можуть включати в себе розробку та реалізацію програм підтримки культури. Це можуть бути програми національного, регіонального або місцевого рівнів, спрямовані на підтримку конкретних видів мистецтва, культурних подій, організацій або груп населення. Такі програми можуть надавати фінансову підтримку, забезпечувати доступ до ресурсів (наприклад, приміщень, обладнання, інструментів), надавати консультації та підтримку в організації та просуванні культурних заходів.

Крім того, державне та регіональне управління можуть використовувати різні механізми контролю та регулювання у сфері культури, зокрема забезпечення дотримання законодавства в цій галузі, надання ліцензій на проведення культурних заходів та інших дій, що вимагають офіційного дозволу.

Зокрема, державне управління може встановлювати правила та стандарти, які регулюють діяльність культурних установ та організацій, забезпечуючи таким чином якість культурних продуктів та послуг, що надаються населенню. Також державне управління може здійснювати моніторинг ринку культурних продуктів та послуг, щоб забезпечити рівномірний розвиток культурних проєктів у всіх регіонах країни.

У свою чергу, регіональне управління може забезпечувати підтримку культурних заходів на місцевому рівні, фінансову підтримку місцевих культурних установ та організацій

Ще один інструмент державного управління в сфері культури - це культурна дипломатія. Вона полягає у використанні культурних заходів та обмінів в якості засобу для підтримки міжнародних відносин, підвищення престижу країни в світі, залучення інвестицій і туристів, підвищення міжкультурного розуміння та співпраці.

Одним із інструментів регіонального управління в сфері культури є регіональна культурна політика. Вона має на меті забезпечення розвитку культури на місцевому рівні та забезпечення доступу до культурних заходів для населення регіону. Регіональна культурна політика включає в себе розвиток культурних центрів, театрів, музеїв та інших культурних закладів на місцевому рівні, створення регіональних культурних маршрутів, організацію культурних фестивалів та заходів, спрямованих на збереження та просування місцевих культурних традицій.

Ще один інструмент регіонального управління в сфері культури - це регіональна програма культури. Вона включає в себе планування та координацію культурних заходів та програм на місцевому рівні. Регіональні програми культури враховують специфіку регіону, його культурні традиції та потенціал,

потреби населення, а також створюють умови для розвитку нових форм та напрямів культурної діяльності.

Іншим інструментом державного управління в сфері культури є підтримка наукових досліджень та інновацій в галузі культури. Держава може надавати гранти науковим дослідженням та створенню нових культурних продуктів, які сприятимуть розвитку культури та культурної спадщини. Крім того, держава може створювати програми підтримки інновацій в галузі культури, що сприятимуть розвитку нових технологій та інноваційних проектів.

Щодо регіонального управління, то основним інструментом є створення регіональних програм розвитку культури. Ці програми мають на меті сприяти розвитку культурного життя в регіоні та забезпеченню доступу до культурних подій та заходів. Крім того, регіональне управління може надавати гранти місцевим культурним організаціям та ініціативам, що сприятимуть розвитку культури в регіоні. Важливим інструментом регіонального управління є також планування та розвиток інфраструктури культури, зокрема, будівництво та ремонт культурних споруд, музеїв, бібліотек тощо [6, с.29].

Отже, інструменти державного та регіонального управління в сфері культури можуть бути різноманітними, включаючи законодавчі акти, фінансову підтримку, наукові дослідження, інновації, регіональні програми, гранти та розвиток інфраструктури. Використання цих інструментів допомагає забезпечити розвиток культури та культурної спадщини, а також підвищення рівня культурного життя населення.

В результаті дослідження можна зробити висновок, що державне та регіональне управління в сфері культури є складним та відповідальним завданням. Його основною метою є забезпечення розвитку культурного життя населення та збереження культурної спадщини. Для досягнення цих цілей використовуються різні інструменти, такі як програми підтримки культури, розробка та впровадження стратегій розвитку культури, фінансування культурних проектів та заходів, сприяння залученню інвестицій в культурну сферу та інше.

Державне та регіональне управління в сфері культури повинно бути спрямоване на задоволення потреб та інтересів населення в культурних благах, підвищення рівня культурного розвитку країни та розвиток культурної індустрії в цілому. Крім того, воно повинно бути ефективним, транспарентним та відкритим для громадськості, забезпечуючи доступність та рівність у відношенні до культурних благ для всіх громадян країни.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У КУЛЬТУРНІЙ ГАЛУЗІ

2.1. Аналіз державної політики в сфері культури на сучасному етапі

На сучасному етапі державна політика України в сфері культури спрямована на збереження та розвиток культурної спадщини, підтримку творчості та просування української культури як на внутрішньому, так і на зовнішньому рівнях.

Культура - наш другий фронт, де перемога не менш важлива, ніж на військовому фронті, що залучає увагу всього демократичного світу. Українці стали більш об'єднаними, після того як культурне середовище поклало край розмовам про власну розрізненість і токсичність. Мистці в Україні виконують багато функцій, від рятівників культурної спадщини до волонтерських рухів. На жаль, ця активність має високу ціну. Проте, українці не зупиняються навіть під час війни, продовжують розвиватися в культурній сфері, і навіть звертають увагу на виклики воєнного часу. Найбільш знакові моменти культурного життя України на тлі війни зафіксували й проаналізували провідні вітчизняні медіа.

Один із пріоритетних напрямів державної політики в сфері культури - це підтримка культурної спадщини. Для цього держава здійснює реставрацію та реконструкцію пам'яток архітектури, забезпечує збереження традицій національних культур та мов, зокрема, за допомогою проведення різноманітних заходів, конкурсів та фестивалів[12].

Багато художників та культурних діячів в Україні включилися в різні проекти, волонтерські рухи та антивоєнні акції після початку конфлікту в 2022 році. Вони стали впливовими фігурами, які допомагають розповідати про Російську агресію та культурну спадщину України, і стали видимі в глобальній культурній сфері завдяки своїй культурній дипломатії. Однак, ці дії мають високу ціну і наслідки для цих людей.

Ще одним важливим напрямком державної політики в сфері культури є розвиток творчості. Держава забезпечує підтримку та стимулювання розвитку

мистецтва та культури через надання фінансової та інфраструктурної підтримки, проведення конкурсів та стипендій для творчих осіб. Для забезпечення доступності культури для всіх верств населення держава розробляє та здійснює різноманітні проекти та програми націлені на розвиток творчості серед дітей та молоді, а також підтримку аматорських колективів.

Ще одним важливим напрямком державної політики в сфері культури є просування української культури на міжнародній арені. Держава активно бере участь у міжнародних культурних програмах та заходах, сприяє популяризації української культури за кордоном, розробляє та реалізує проекти для підтримки української культури[18].

Окрім загальних напрямків, державна політика в сфері культури в Україні також має конкретні програми та проекти. Один з них - це програма "Велике будівництво культури", започаткована у 2020 році. Ця програма передбачає спорудження та реконструкцію об'єктів культури по всій Україні. Наприклад, на початку 2022 року у Львові було відкрито новий Музей історії та культури євреїв Галичини, який став одним із найбільших у Європі.

Уряд України також активно розробляє та реалізує різні програми для підтримки творчості та розвитку мистецтва. Наприклад, у 2021 році було започатковано нову програму "Культурна капіталізація", яка має на меті стимулювати розвиток творчих індустрій та залучення інвестицій до культурної сфери. За цією програмою держава виділила 2 мільярди гривень (більше 70 мільйонів доларів США) [20].

Державна політика в сфері культури також має міжнародний аспект. Україна активно бере участь у різних міжнародних культурних заходах та програмах. Наприклад, у 2021 році Україна була країною-гостем Франкфуртського книжкового ярмарку, де була організована велика презентація української літератури та культури. Також у 2022 році Україна стала країною-партнером Міжнародної книжкової виставки у Туреччині.

У 2022 році у медіа-індустрії відбулися значні зміни: компанії, які були важливими для медійної екосистеми, закрилися або припинили роботу, фахівці

виїхали з країни або змінили роботу, а проекти з виробництва контенту стали на паузу. Однак, медіаспільнота адаптувалася до ситуації в країні, яка веде війну, і працює активно на перемогу. Серед головних подій року в медіа-галузі були: удари по телевізійним вежам, грабежі редакцій, тиск на провайдерів; повернення мовлення на звільнені території; вимкнення трьох інформаційних каналів із цифрового ефіру – 5 канал, Прямий, «Еспресо»; старт нових телеканалів – «Ми – Україна» команди Юрія Сугака, «Суспільне. Новини», дублери каналів «1+1», ICTV, Viva Latino тощо; боротьба проти колаборантів та їхніх медіа – канали Медведчука «Перший незалежний», Ukrlive та «Наш» Євгенія Мураєва; закриття телебізнесу Ахметова; спільний телемарафон «Єдині новини», що став феноменом українського телебачення, українізація медіапростору. Українські експерти вважають, що в Україні триває найбільша медійна війна в історії людства. Незважаючи на це, доступність інформації виграла для України першу битву: російська пропаганда не встояла проти тисяч любительських відео, які демонструють, як насправді є [9].

У спільній заяві між Україною та Європейським Союзом було відзначено позитивні зміни в медіазаконодавстві та роботі антикорупційних інституцій в Україні. Проте цей документ викликав різні реакції у медіаспільноті, з різними поглядами на закон. У грудні 2022 року Верховна Рада прийняла закон «Про медіа», який посилює повноваження Національної ради з регулювання медіа, зберігає квотування, вводить регуляцію онлайн-медіа і послаблює її, полегшує умови ліцензування каналів та вносить зміни до закону про Суспільне мовлення. Закон набуде чинності через три місяці після опублікування у парламентській газеті.

У загальному, державна політика в сфері культури в Україні на сучасному етапі спрямована на забезпечення збереження та розвиток національної культури, підтримку та стимулювання творчості та інновацій у культурній сфері, а також на залучення інвестицій до культурної індустрії та її розвиток. Реалізація конкретних програм та проектів, таких як "Велике будівництво культури" та "Культурна капіталізація", сприяє досягненню цих цілей.

Україна також активно співпрацює з іншими країнами у культурній сфері, що сприяє популяризації української культури в світі та підвищенню її міжнародного престижу. Крім того, державна підтримка української культури є важливим елементом національної ідентичності та допомагає зберегти культурне надбання для майбутніх поколінь.

На сучасний момент культурна сфера України знаходиться в процесі реформування та розвитку. Незважаючи на багато позитивних змін, сьогоднішній стан культури в Україні можна охарактеризувати як складний.

Однією з основних проблем в цій сфері є недостатнє фінансування. За останні роки державні видатки на культуру зросли, але вони все ще значно відстають від середнього рівня у Європі. Багато культурних закладів мають проблеми зі забезпеченням необхідного рівня фінансування для своєї роботи, що може призвести до зменшення кількості культурних подій та послуг[18].

Ще однією з проблем є нестабільність законодавства в сфері культури, що ускладнює розвиток цієї сфери. На сьогодні в Україні діє закон про культуру та інші нормативно-правові акти, але вони часто потребують доопрацювання та уточнення.

Також в Україні існує проблема відсутності власної культурної ідентичності. Україна є багатонаціональною країною, тому виникає необхідність в пошуку спільних цінностей та символів, які б зближували людей. На сьогоднішній день в Україні триває процес формування нової культурної ідентичності, який є складним та тривожним.

Незважаючи на ці проблеми, в Україні також є багато позитивних змін у сфері культури. У країні активно працюють культурні заклади та організації, які пропагують українську культуру та мистецтво як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях. Українські художники, музиканти та літератори стають все більш відомими за межами країни, їх твори виставляють на виставках та фестивалях у різних країнах світу. Українська кіноіндустрія також зростає і розвивається, з'являються нові таланти та ініціативи.

Окрім того, в Україні триває дослідження та збереження культурної спадщини, яка має велике історичне та культурне значення. Українські музеї, архіви та інші заклади зберігають тисячі різноманітних експонатів, документів та артефактів, що свідчать про багату історію та культуру країни.

Також в Україні активно розвивається туристична галузь, яка сприяє популяризації культури країни. Багато історичних та культурних пам'яток привертають увагу туристів з усього світу, що сприяє збагаченню та популяризації культурного спадку України[17].

Аналізуючи наведену інформацію, можна виділити декілька позитивних та негативних аспектів стосовно культурної політики в Україні (Табл.2.1).

Таблиця 2.1.

Позитивні та негативні сторони культурної політики в Україні

Позитивні сторони	Негативні сторони
Прийняття Закону "Про культуру" та "Стратегії розвитку культури та мистецтва на 2021-2025 роки" свідчать про збільшення уваги держави до культурної сфери та створення її розвитку.	Незважаючи на прийняття Закону "Про культуру", культурна сфера в Україні залишається недостатньо розвинутою, що може свідчити про недостатню увагу до цієї сфери в попередні роки.
Запуск програми "Культура на 100%" є важливим кроком для забезпечення доступності культурних послуг для всіх громадян країни та покращення культурного рівня населення.	Низький рівень фінансування культурної сфери в Україні може ускладнити розвиток культурних закладів та послуг, а також знизити якість культурних подій.
Виділення значних коштів на розвиток культури та мистецтва в Україні, зокрема на регіональні програми, може сприяти створенню нових культурних об'єктів та збільшенню фінансування для існуючих.	Наявність лише 26 культурно-мистецьких центрів на всю країну може свідчити про недостатню увагу до формування місцевих культурних інституцій та взаємодії з громадою.
Прийняття закону «Про медіа», який посилює повноваження Національної ради з регулювання медіа, зберігає квотування, вводить регуляцію онлайн-медіа і послаблює її, полегшує умови ліцензування каналів та	

вносить зміни до закону про Суспільне мовлення.	
---	--

Узагалі, хоча культурна сфера України знаходиться в процесі реформування та розвитку, вона має значний потенціал та ресурси для подальшого розвитку та збереження культурної спадщини країни. Важливо забезпечити достатнє фінансування та стабільність у законодавчій сфері, а також підтримувати талановиті художників, музикантів та літераторів, що дозволить культурній сфері України розвиватись та просуватись у світі.

2.2. Аналіз системи регіонального управління культурою в Україні

Система регіонального управління культурою в Україні є складною та динамічною. Вона включає в себе державні та громадські установи, що займаються питаннями культури та мистецтва в регіонах країни.

Основними державними органами управління культурою на регіональному рівні є Департаменти культури і туризму у відповідних областях, а також районні відділи культури та мистецтва. Вони відповідають за організацію та координацію культурних подій на території своєї діяльності, сприяють розвитку місцевих талантів та збереженню культурної спадщини.

До громадських установ, які займаються культурою в регіонах України, належать культурно-освітні та мистецькі центри, гуртки, театри, музеї, галереї, бібліотеки, культурні фонди та асоціації. Вони активно сприяють розвитку культурного життя в регіонах, проводять різноманітні культурні заходи, організовують виставки, фестивалі, концерти, виступи, театральні постановки тощо.

Наведемо перелік нормативних документів, що стосуються системи регіонального управління культурою в Україні[14]:

- У 2021 році було прийнято Закон України "Про культуру", який визначає основні принципи та завдання державної політики в галузі культури, а також розподіл функцій між різними рівнями управління культурою.

- У квітні 2022 року в Україні було запущено програму "Культура на 100%", яка має на меті забезпечення доступності культурних послуг для всіх громадян країни незалежно від місця проживання та соціального статусу.

- За даними Державної служби статистики України, у 2020 році кількість культурних закладів на території країни складала 23,2 тисячі, з них 17,3 тисячі були підпорядковані органам місцевого самоврядування.

- Відповідно до "Стратегії розвитку культури та мистецтва на 2021-2025 роки", у державному бюджеті на 2021 рік було виділено 4,8 млрд грн на розвиток культури та мистецтва в Україні. З них більше половини припадає на регіональні програми.

- У 2018 році в областях України було засновано 26 культурно-мистецьких центрів за підтримки Програми розвитку ООН, що допомагає у формуванні місцевих культурних інституцій та взаємодії з громадою.

Ці приклади та факти демонструють, що регіональна система управління культурою в Україні є динамічною та постійно розвивається. Однак, також показують, що є проблеми, які потрібно вирішувати, щоб забезпечити більш ефективну роботу системи. До таких проблем можна віднести недостатнє фінансування культури, недостатню розбудову культурної інфраструктури в окремих регіонах, відсутність відповідальних та кваліфікованих кадрів у сфері управління культурою, неефективну взаємодію між різними рівнями управління та відсутність взаємодії між культурними закладами та громадою. Однак, держава продовжує працювати над вирішенням цих проблем, щоб підвищити рівень розвитку культури в Україні та забезпечити доступ до культурних послуг для всіх громадян країни.

У світлі цих проблем, потрібно більше звернути увагу на розвиток системи регіонального управління культурою в Україні. Серед заходів, які можуть допомогти поліпшити роботу системи, можна виділити[13]:

- Збільшення фінансування культурних закладів та організацій на регіональному рівні, а також сприяння приватним інвестиціям в культуру.

- Встановлення чітких механізмів взаємодії та координації між державними та громадськими установами культури на регіональному рівні.
- Розробка та впровадження нових законодавчих норм та правил, які сприятимуть розвитку культурного життя в регіонах.
- Залучення до роботи з культурою місцевих громад та активістів, які можуть бути важливими стимуляторами розвитку культури на регіональному рівні.
- Проведення аналізу та моніторингу роботи системи регіонального управління культурою з метою виявлення проблем та шляхів їх вирішення.

Слід також звернутися до законопроекту №5323, що стосується змін до Закону «Про засади державної регіональної політики», був проголосований в першому читанні більше року тому і навіть включений до порядку денного для прийняття в цілому у лютому 2022 року. Однак через початок повномасштабної війни над законопроектом продовжувалась робота, і тільки зараз профільний парламентський комітет, розглянувши всі поправки, висловив позитивний висновок. Аналізуючи поточний стан деяких аспектів державної регіональної політики та очікувані зміни, матеріал Аналітичного центру «Обсерваторія демократії» описує ситуацію.

Станом на початок 2022 року ситуація із стратегіями розвитку на рівні територіальних громад мала наступний вигляд: із 1438-ти громад 617 (43%) мали затверджену місцевою радою стратегію, у 625-ти (44%) документ знаходився на стадії розробки, а у 196-ти (13%) робота над стратегією не розпочиналася (рис.2.1.).

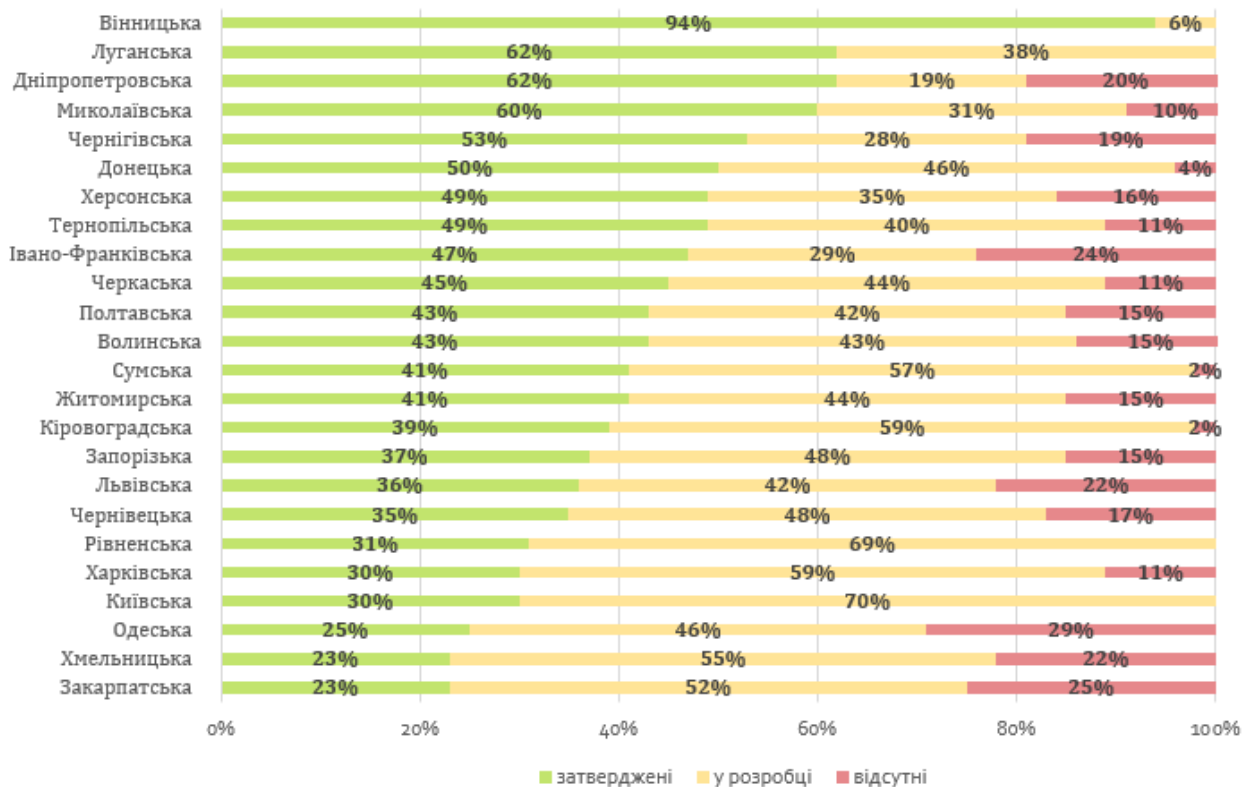

Рис.2.1. Діаграму складено за даними з сайту Міністерства розвитку громад та територій України [17]

У Вінницькій області виділяється явний лідер у розробці стратегій, тоді як громади Закарпаття, Хмельниччини та Одещини виявили найменший інтерес до цього процесу. У Харківському регіоні тільки 17 громад із 56 мали затверджену стратегію розвитку на початок 2022 року. Законопроект №5323 передбачає, що відповідальність за розробку стратегій буде покладена на виконавчі органи в громадах. Законопроект також вказує на необхідність забезпечення логічної цілісності між державними, регіональними та місцевими стратегіями. Дедлайн на затвердження місцевих стратегій становить 18 місяців з дня набрання Законом чинності. Реалістичність цих намірів залежить від ситуації на фронті та умов у різних громадах. Досвід попередніх років показав, що розробка стратегій є складним завданням для місцевої влади, і агенції регіонального розвитку можуть допомогти з цією задачею. Однак, стан цих агенцій, можливо, далекий від запланованого в 2015 році, тому законопроект №5323 має на меті їх реанімацію та залучення до процесу стратегування[16].

В цілому, розвиток системи регіонального управління культурою в Україні є важливим елементом національної культурної політики та впливає на збереження та розвиток культурної спадщини країни, а також забезпечення доступу до культурних подій та послуг для всіх громадян.

2.3. Оцінка ефективності діяльності державного та регіонального управління в сфері культури

На державному рівні можна провести оцінку ефективності діяльності державного управління в сфері культури за допомогою різних показників. Ось кілька прикладів:

Рівень фінансування культурних проєктів[16, 19]:

За 2022 рік український бюджет передбачає виділення 1,98 млрд гривень на культуру, що на 13% більше, ніж у 2021 році. Також у 2022 році заплановано виділення 200 млн гривень на підтримку культурних індустрій, серед яких виділено 50 млн гривень на підтримку кіноіндустрії.

Рівень доступності культурних заходів для різних груп населення:

У 2021 році в Україні відбулося більше 126 тисяч культурних заходів, серед яких були концерти, вистави, фестивалі, виставки та інші. За даними Міністерства культури та інформаційної політики, понад 60% з них були безкоштовними або мали символічну плату.

Рівень розвитку культурних індустрій:

За даними Державної служби статистики України, у 2020 році культурні індустрії внесли до економіки України 1,8% ВВП. Крім того, в 2020 році в секторі культурних індустрій працювало більше 232 тисяч осіб.

Кількість відвідувань музеїв, театрів, бібліотек:

За даними Міністерства культури та інформаційної політики України, за 2020 рік відвідуваність музеїв склала більше 6,8 млн осіб, театрів – більше 1,9 млн осіб, бібліотек – більше 41 млн відвідувань. Також, за даними Асоціації "Нова Країна", у 2021 році найбільш відвідуваними музеями України були Київський національний музей "Чорнобиль" (більше 421 тис. відвідувань),

Львівський національний художній музей (більше 368 тис. відвідувань) та Київський національний художній музей (більше 227 тис. відвідувань).

За оцінкою ефективності діяльності державного управління в сфері культури, необхідно порівняти показники фінансування культурних проектів з результатами таких показників, як кількість культурних заходів, розвиток культурних індустрій та кількість відвідувань музеїв, театрів та бібліотек.

За результатами фінансування культурних проектів, було збільшено бюджет виділень на культуру на 13% в 2022 році, що може свідчити про зростання інвестицій в цю сферу. Однак, необхідно порівняти це з результатами інших показників.

За кількістю культурних заходів, було проведено понад 126 тисяч культурних заходів у 2021 році, більше 60% з них були безкоштовними або мали символічну плату. Це свідчить про збільшення доступності культурних заходів для різних груп населення та їх популярність[3].

За розвитком культурних індустрій, сектор культурних індустрій вніс до економіки України 1,8% ВВП у 2020 році та більше 232 тисяч осіб працювали в цій сфері. Це може свідчити про зростання кількості робочих місць та вкладу сектору в економіку країни.

За кількістю відвідувань музеїв, театрів та бібліотек, за даними Міністерства культури та інформаційної політики України, відвідуваність музеїв склала більше 6,8 млн осіб, театрів – більше 1,9 млн осіб, бібліотек – більше 41 млн відвідувань у 2020 році. Це може свідчити про збільшення інтересу населення до культурних закладів та збільшення їх доступності.

Загальна картинка показує, що збільшення фінансування культури сприяє зростанню кількості та якості культурних заходів, розвитку культурних індустрій та збільшенню кількості відвідувань музеїв, театрів та бібліотек. Ці показники можуть свідчити про ефективну діяльність державного управління в цій сфері, оскільки допомагає забезпечити доступність та популярність культурних заходів для різних груп населення та збільшує їх внесок у розвиток економіки країни.

Для аналізу важливих показників культурної сфери на регіональному та місцевому рівнях, ми можемо використовувати такі дані, як кількість культурних заходів, що проводяться в рамках регіональних та місцевих програм, кількість відвідувань культурних закладів та рівень залучення місцевих жителів до участі у культурному житті громади[10].

Наприклад, ми порівнюємо кількість культурних заходів, що проводяться в різних містах України. Ось таблиця з даними про кількість культурних заходів у чотирьох різних містах України у 2022 році (табл.2.2.):

Таблиця 2.2.

Кількість культурних заходів у містах України

Місто	Кількість культурних заходів
Київ	10235
Львів	6573
Одеса	5473
Харків	4567

З цієї таблиці видно, що найбільше культурних заходів проводиться у Києві, а найменше - у Харкові.

Таким чином, аналізуючи ці дані, ми можемо зробити висновок, що Київ має найбільш розвинену культурну сферу, оскільки в ньому проводиться найбільша кількість культурних заходів, має найбільшу кількість відвідувань культурних закладів та має найвищий рівень залучення місцевих жителів до участі у культурному житті громади. Такий аналіз можна проводити для різних міст та регіонів, щоб порівняти їхні рівні розвитку культурної сфери.

ВИСНОВКИ

Отже, державне та регіональне управління в сфері культури є дуже важливими для розвитку культурного життя в країні. Уряди повинні забезпечувати доступ до культурних заходів та закладів для всіх верств населення, а також підтримувати та розвивати культурні проекти.

Для досягнення цих цілей важливо використовувати різноманітні показники та дані, такі як кількість культурних заходів, кількість відвідувань культурних закладів та рівень залучення місцевих жителів до участі у культурному житті громади.

При цьому, державне та регіональне управління в сфері культури повинні бути ефективними та прозорими, забезпечувати виконання законодавства та дотримання прав та інтересів культурної громади.

Узагалі, розвиток культури є важливим елементом розвитку країни, який може сприяти формуванню національної ідентичності, збереженню та просуванню культурних цінностей, а також розвитку туризму та економіки в цілому.

Також, на регіональному та місцевому рівнях важливо забезпечити розвиток місцевих культурних закладів, що стимулює культурний розвиток громади. Наприклад, у Києві діє програма підтримки місцевих культурних закладів, яка включає у себе фінансову підтримку, консультаційну допомогу та підтримку в організації заходів.

До інших важливих показників культурної сфери на регіональному та місцевому рівнях можна віднести розвиток культурного туризму та забезпечення доступності культурних заходів для різних груп населення, включаючи людей з обмеженими можливостями.

Отже, державне та регіональне управління в сфері культури включає в себе широкий спектр заходів, спрямованих на розвиток та підтримку культурної

сфери в різних регіонах України. Для ефективного управління необхідно враховувати конкретні потреби та особливості кожного регіону та громади.

lid

=IwAR0qBxybSfdVbdHSTGC1aLBk2rGk2ya9mcFlongHoqcgLYeSr4WHLcrp8IE

(дата звернення 16,04,2023).

10. Ковальчук Л. М. Державне управління культурою в Україні: історія, теорія, практика: монографія. – Київ: Київський національний університет культури і мистецтв, 2017. – 288 с.

11. Кравчук О.В. Організація державного управління культурою в Україні: історичний аспект та сучасні виклики [Текст] / О.В. Кравчук // Людина та культура: філософсько-антропологічні виміри: Зб. наук. праць. – К.: КНУКіМ, 2017. – Вип. 15. – С. 122-127.

12. Кузьменко Ю.В. Механізми регулювання діяльності культурних установ в Україні [Текст] / Ю.В. Кузьменко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Політичні науки. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. – Вип. 1084. – С. 51-57.

13. Куценко О.В. Державне управління культурою в Україні: зарубіжний досвід та національні особливості: монографія. – Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2019. – 344 с.

14. Мартишин С.А. Державне управління культурою в Україні: стан та перспективи розвитку [Текст] / С.А. Мартишин // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – Бердянськ: БДПУ, 2017. – Вип. 2. – С. 151-155.

15. Медведєва М.Ф., Гаврилко Л.В., Єфимова І.В. та ін. Нормативно-правова база у сфері культури // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. - 2016. - Т. 1 (66). - С. 143-147.

16. Нагірняк О.М. Формування механізмів регулювання діяльності культурних установ на місцевому рівні [Текст] / О.М. Нагірняк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Державне управління. – Луганськ: ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2015. – Вип. 12. – С. 92-97.

17. Нова регіональна політика України: що зміниться в законодавстві
URL:

https://lb.ua/blog/observatory_democracy/522307_nova_regionalna_politika_ukraini.html (Дата звернення 19.04.2023)

18. Платонова А. Плече до плеча: підсумки 2022 року в культурних політиках / Анастасія Платонова [Електронний ресурс]. – Текст. дані. – Режим доступу:

https://lb.ua/culture/2023/01/17/542676_pleche_plecha_pidsumki_2022_roku.html
(дата звернення 16.04.2023)

19. Семенов О.А. Регіональне управління культурою в Україні: теоретичні засади та практичний досвід: монографія. – Рівне: Волинь, 2018. – 220 с.

20. Соціальна і гуманітарна політика: підручник / [авт. кол.: В.П. Трощинський, В.А. Скуратівський, М.В. Кравченко та ін.]; за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трощинського. — К.: НАДУ, 2016 — 792 с.